

REYTING TIZIMI ORQALI TALABALARNING BILIMINI BAHOLASHDA QO'YILADIGAN ASOSIY TALABLAR

Obidaxon Baxodirjonovna Po'latova
Guliston davlat pedadodika instituti
Pedagogika yo'nalishi 1-kurs magistranti
E-mail: obida.pulatova1993@gmail.com

Аннотация. Ushbu maqolada reyting tizimi orqali talabalarning bilimini baholashda qo'yiladigan asosiy talablar tahlil qilinadi. Reyting tizimi ta'lim sifatini oshirish va talabalar bilimini adolatli baholashda muhim vosita sifatida qaraladi. Maqolada reyting tizimining asosiy tamoyillari, nazorat turlari va baholash mezonlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, reyting tizimini joriy etishdagi amaliy muammolar va ularni hal qilish yo'llari muhokama etiladi.

Калит so'zlar: reyting tizimi, talaba, bilim baholash, nazorat turlari, baholash mezonlari, ta'lim sifati, o'zlashtirish darajasi.

Аннотация. В данной статье анализируются основные требования к оценке знаний студентов через рейтинговую систему. Рейтинговая система рассматривается как важный инструмент повышения качества образования и обеспечения справедливой оценки успеваемости студентов. В статье обсуждаются основные принципы рейтинговой системы, различные методы оценки и критерии оценки. Также рассматриваются практические проблемы внедрения рейтинговой системы и предлагаются возможные решения.

Ключевые слова: рейтинговая система, оценка студентов, критерии оценки, качество образования, методы оценки, успеваемость, оценка знаний.

Annotation. This article analyzes the main requirements for assessing students' knowledge through the rating system. The rating system is considered a crucial tool for enhancing educational quality and ensuring fair evaluation of student performance. The article discusses the fundamental principles of the rating system, various assessment methods, and evaluation criteria. It also addresses practical challenges encountered during the implementation of the rating system and suggests possible solutions.

Key words: rating system, student assessment, evaluation criteria, educational quality, assessment methods, academic performance, knowledge evaluation.

KIRISH

Ta'lim jarayonida talabalar bilimini adolatli va xolis baholash muhim ahamiyatga ega. Reyting tizimi bu jarayonda samarali vosita bo'lib, u talabalarning o'zlashtirish darajasini aniq aniqlash va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Zamonaviy ta'lim tizimida reyting tizimining ahamiyati ortib borayotganligi sababli, uning samarali qo'llanilishi dolzarb masalalardan biridir. Reyting tizimi bo'yicha ko'plab tadqiqotlar olib borilgan bo'lib, ularda tizimning asosiy tamoyillari, baholash mezonlari va amaliyotdagi qo'llanilishi tahlil qilingan. Biroq, ushbu tizimni qo'llashda yuzaga keladigan muammolar va ularni hal etish yo'llari bo'yicha tadqiqotlar cheklangan.

Reyting tizimi orqali talabalar bilimini baholash jarayonida adolatli va xolis baholashni ta'minlash, baholash mezonlarining aniq va tushunarli bo'lishini ta'minlash, shuningdek, tizimning samaradorligini oshirish muammolari mavjud. Ushbu maqolaning maqsadi reyting tizimi orqali talabalar bilimini baholashda qo'yiladigan asosiy talablarni aniqlash, tizimning samaradorligini oshirish yo'llarini o'rganish va baholash jarayonining adolatli va xolis bo'lishini ta'minlashga qaratilgan tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Agar reyting tizimi orqali talabalar bilimini baholashda aniq va tushunarli mezonlar ishlab chiqilsa, baholash jarayoni adolatli va xolis bo'lib, natijada ta'lim sifati oshadi va talabalar bilimining real darajasi aniq aks ettiriladi.

Reyting tizimi orqali talabalarning bilimini baholashda quyidagi asosiy talablar qo'yiladi. Ushbu talablar ta'lim jarayonining adolatli, shaffof va samarali bo'lishiga xizmat qiladi:

1. *Adolatlilik*-Reyting tizimi barcha talabalarga nisbatan teng munosabatda bo'lishi kerak. Baholash jarayoni diskriminatsiyasiz amalga oshirilishi lozim.

2. *Shaffoflik*-Reyting mezonlari, baholash qoidalari va natijalar aniq va tushunarli bo'lishi kerak. Talabalar o'z ballarining qanday hisoblanganini bilishi uchun imkoniyat yaratilishi lozim.

3. *Obyektivlik*-Baholash sub'ektiv yondashuvlardan xoli bo'lishi kerak. O'quv dasturida belgilangan o'quv maqsadlari va baholash mezonlariga asoslanishi lozim.

4. *O'lchanadigan mezonlar*-Reyting tizimida qo'llaniladigan mezonlar aniq va o'lchanadigan bo'lishi kerak. Masalan, bilim (nazariy va amaliy), ko'nikmalar, ijodkorlik, muammolarni hal qilish qobiliyati kabi jihatlar baholanadi.

5. *Tizimlilik va davomiylik*-Baholash jarayoni muntazam ravishda amalga oshirilishi kerak. Faqat yakuniy imtihonlar emas, balki joriy nazorat ishlari, loyihalar, testlar va amaliy topshiriqlar orqali bilim o'lchanadi.

6. *Talabalarni rag'batlantirish*-Reyting tizimi talabalarni rivojlanishga undovchi bo'lishi kerak. Baholash orqali kamchiliklarni ko'rsatish va ularni bartaraf etish yo'nalishlarini ko'rsatib berish muhimdir.

7. *Moslashuvchanlik*-Baholash jarayoni har bir fan yoki o'quv yo'nalishi xususiyatlariga moslashtirilgan bo'lishi kerak. Masalan, texnik fanlarda amaliyotga, gumanitar fanlarda esa mantiqiy fikrlash va ijodiy yondashuvga ko'proq e'tibor qaratiladi.

8. *Raqamli texnologiyalardan foydalanish*-Reyting tizimini joriy qilishda zamonaviy texnologiyalar va avtomatlashtirilgan dasturlar (masalan, LMS tizimlari)dan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Bu natijalarni hisoblashda xatolarning oldini olishga yordam beradi.

9. *Oraliq tahlil va teskari aloqa*-talabalarning reyting natijalari muntazam ravishda tahlil qilinib, ularga o'z natijalari haqida batafsil ma'lumot berilishi kerak. Bu talabalarni o'z ustida ishlashga undaydi.

10. *Psixologik muvozanatni saqlash*-Reyting tizimi talabalar orasida haddan tashqari raqobat yoki stressga olib kelmasligi kerak. Natijalarga qarab qo'llab-quvvatlash va maslahat tizimini tashkil etish muhimdir. demak, Reyting tizimi talabalarning bilimini baholash uchun samarali vosita bo'lsa-da, uning samaradorligi tizimning qanday tashkil etilganiga bog'liq. Adolatli va sifatli baholash natijasida ta'lim jarayonining umumiy sifati oshadi.

Tadqiqot davomida reyting tizimi orqali talabalar bilimini baholash jarayonida quyidagi asosiy talablar aniqlangan:

1. *Aniq va shaffof baholash mezonlari*: Talabalarning bilimini baholashda aniq, tushunarli va shaffof mezonlar ishlab chiqilishi lozim. Bu mezonlar barcha ishtirokchilar uchun ochiq bo'lishi va baholash jarayonida subyektivlikni kamaytirishi zarur.

2. *Nazorat turlarining diversifikatsiyasi*: Baholash jarayonida joriy, oraliq va yakuniy nazorat turlaridan samarali foydalanish talabalar bilimini har tomonlama baholash imkonini beradi.

3. *Axborot texnologiyalaridan foydalanish*: Elektron baholash tizimlari va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish baholash jarayonining samaradorligini oshiradi va natijalarning tezkorligini ta'minlaydi.

4. *Baholash natijalarining tahlili va qayta aloqa*: Talabalarga o'z natijalari bo'yicha muntazam tahlil va fikr-mulohazalar berish ularning o'zlashtirish darajasini oshirishga yordam beradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, reyting tizimi orqali talabalar bilimini baholashda yuqorida keltirilgan talablarni inobatga olish ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Aniq va shaffof baholash mezonlari, diversifikatsiyalangan nazorat turlari, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish va natijalarning muntazam tahlili talabalar bilimini adolatli baholash va ta'lim sifatini yaxshilash imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mustafayev, U. U. (2022). Oliy ta'limda talabalarning bilimini baholash amaliyoti: muammo va yechimlar. *Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences*, 2(5-2), 894-897.
2. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. (2019). *Oliy ta'lim tizimida reyting tizimini joriy etish bo'yicha metodik qo'llanma*. Toshkent.

3. Ibragimov, X. I. (2020). Uzluksiz ta'lim tizimida baholash bo'yicha pedagogik faoliyatni rivojlantirishda kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etish muammolari. *Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences*, 1(4), 16-22.
4. Kamiljanovna, Z. D., O'G'Li, A. S. J., & Jumayeva, M. B. (2022). The Analysis of Higher Order Thinking Skills. *Science and innovation*, 1(Special Issue 2), 672-676.
5. Saidov, S. (2022). Tarixiy manbalarda keltirilgan Ibn al-Muqaffa borasidagi ma'lumotlar tahlili. *Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences*, 2(2), 525-528.
6. Jumayeva, M. B. (2022). Oliy ta'limda innovatsion usul va vositalar. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (Special Issue 20), 214-226. doi: 10.24412 (Vol. 226). 2181-1784-2022-20-214.
7. Tursinova, Z. S. (2022). Ta'lim sifatini oshirishda o'qituvchilarning pedagogik layoqatini baholash mexanizmlarining metodologik asoslari. *Oriental Renaissance: Innovative, Educational, Natural and Social Sciences*, 3(7-2), 1037-1043.